

Előfizetési és kiadási-
hely: Kőlcsey-utca 6. (Próféta-
ház, I. emelet 6.) Telefon
18-33. A „Szeged” megjele-
nési hétévi kivételével minden
nap. Egyes szám ára 200 ko-
rona. Előfizetési árak: Egy
hónapra Szegeden 4000, Buda-
pesten és vidéken 4100 kor.

SZEGED

Hirdetési árak: Félhasábon 1
mm. 50, egy hasábon 100, más-
fél hasábon 150 K. Szövegközti
25 százalékkal drágább. Apró-
hirdetés 100, kövér betűvel 200
K. Szövegközti közlemények
soronként 800 K. Nyitlár, csa-
kadi értesítés 1400 K. Több-
szörfeladásnál árendemény

IV. évfolyam.

Szeged, 1923 szeptember 15, SZOMBAT.

209-ik szám.

A színház kérdése.

Harmadik hónapja áll a szegedi színház kérdése az érdeklődés homlokterében és sikerült is ezalatt a három hónap alatt úgy össze-vissza kuszálni a szálat, hogy talán még Nagy Sándor sem tudná kardjával ketté vágni ezt az új gordiusi csomót, melyet folyvást tovább bogoznak az érdekeltek. A szegedi színház mai bonyolult problémája iskolapélda arra, hogyan lehet elsikkasztani a lényegét és olyan mellékvágányra terelni a főkérdést, melyről azután csak hosszú és fáradságos munkával lehet azt visszavinni oda — ahonnan elindult.

Pedig eredetileg olyan tiszta és világos volt a kérdés, hogy három perc alatt lehetett volna határozni, még pedig közmegegyezésre, hiszen a közvélemény hangulatával mindenkor tisztában lehetett mindenki. Mert mi is volt a helyzet a kiindulási ponton? Palágyi Lajos három éve vezette a szegedi színházat, melynek igazgatói állását főleg annak köszönhette, hogy előbbi állomáshelyén: Miskolcon kétségbevonhatatlan sikereket tudott felmutatni. Igaz, hogy ennek fokmérője nem a műsor fajsúlya, hanem inkább a napi kasszajelentés volt, de azt bajos volna letagadni, hogy ezek a jelentések valóban szinte állandóan teltek házakat jeleztek. Ez lehetett Palágyi érdeme és lehetett csupán a háborús konjunktúra gyümölcse — nem tudjuk, de tény, hogy Palágyi Lajos Szegeden semmivel sem igazolta azt, hogy a beléhelyezett bizalomnak megfelelt. Eleinte talán tett egy-két bizonytalan kísérletet ez irányban is, de hova-tovább engedett mindent a maga útján menni és bizony édes-keveset törődött színháza dolgaival. Bizonyos, hogy a vadászat szórakoztatóbb és a tőzsdejáték jóvedelmezőbb foglalkozás, mint a szegedi színház igazgatása, de *mindhárommal* egyidőben foglalkozni lehetetlen. Az idén nyáron belátta ezt végre maga Palágyi is és miután anyagilag nem volt már többé rászorulva arra a biztos és egyáltalán nem megvetendő jóvedelemre, melyet a színház jelentett számára, hajlandó is volt a közvélemény mind erősebb megnyilvánulásának hatása alatt helyet engedni másnak a színházigazgatói székben.

Természetesen idáig sem fejlődtek a dolgok minden nehézség nélkül, de végre is úgy állt a helyzet, hogy Palágyi kijelentette, hogy operatársulatot semmi körülmények között sem szervez. Valószínű, hogy elhamarkodva tette ezt a kijelentést Palágyi, de később már saját önértéke sem engedte visszatáncolni s így a színházzal való szabad rendelkezés visszaszállt a városra. Hiszen Palágyi ezzel nyíltan kimondta, hogy a várossal kötött szerződést nem állja tovább. És itt követelte el a tanács az első végzetes hibát, mert ahelyett, hogy azonnali hatállyal kimondta volna azt, hogy Palágyi Lajos nem tekint többé a színház igazgatójának — amihez a szerződés 17. §-a alapján feltétlen joga volt —, nem cselekedett semmit.

Palágyi természetesen később sem szervezett operatársulatot, hiszen *nem akart maga sem maradni*, de közben megegyezett Andor Zsigmonddal, hogy átruházza őrá a még három évre szóló szerződését. Mi lett volna most a tanács kötelessége? Kétségtelenül arra az álláspontra kellett volna helyezkednie, hogy Palágyi Lajos nem engedi ki az obligóból és semmiféle újabb tárgyalásokba nem bocsátkozik a szerződés-szegő direktorral. És a tanács ismét könnyelműen határozott: tudomásul vette Palágyi szerződésének Andorra való átruházását.

Szerencsére a tanács határozatai nem megdönthetetlenek s így az összehívott rendkívüli közgyűlés elvethette a könnyelműen hozott tanácsi határozatot, ami közel kétharmad többséggel meg is történt. Szerintünk ettől a pillanattól kezdve már tisztán és világosan áll az az út a tanács előtt, melyen járnia kell, mert

a közgyűlés mindenkor a város közönségének akaratát fejezi ki. Vagy arra az alapra helyezkedünk, hogy a köztörvényhatósági bizottság üléseit egyszerűen önképzőkori üléseknek minősítjük és annak semmi súlyt és jelentőséget nem tulajdonítunk, vagy pedig tiszteletben tartjuk a parlamentarizmus elvét és meghajlunk a város közönségét képviselő közgyűlés akaratát. A tanács nem helyezkedhetik az előbbi álláspontra, hiszen őt is a közgyűlés választotta s így ha a közgyűlést quantitate negligibile-nak minősíti: saját maga fölött mondja ki a halálos ítéletet. Közel kétharmados leszavazás esetén szokásban van némelyütt, hogy az, akinek eljárásáról ilyen megsemmisítő véleményt mondanak, levonja a konzekvenciákat és távozik helyéről, de mi nem megyünk addig, hogy a kulturtanácsnok lemondását jelöljük meg a bonyolódott színházkérdés megoldásának conditio sine qua non-jának, mert hisszük, hogy dr. Gaál Endre legalább annyit meg fog érteni a hétfő délutáni szégyenteljes leszavazásból, hogy legalább is — nem illik tovább védelmeznie azt az álláspontot, melyről egyszer már mondott véleményt a város közönsége, még pedig olyan véleményt, mely egyben a legsúlyosabban elítélő kritika is volt a kulturtanácsnok működéséről.

A szegedi színház sorsát dr. Gaál Endre teljesen magántügyének tekinti és úgy is jár el benne, mintha minden egyedül tőle függene. Pedig a kulturtanácsnok nem járhat el e kérdésben másképpen, mint a város közönségének bizalmának leélemlényeseként — még ha ez a bizalom hatvannégy százalék erejéig meg is ingott benne. Szeged város lakossága hétfőn délután elég világosan nyilatkoztatta ki, hogy nem akar hallani Andor Zsigmondról, így akarva, nem akarva is ezt az álláspontot kell Szeged város kulturális tanácsnokának is a magáévá tenni. Ha dr. Gaál Endre önfélt makacssága és esetleg az ellenpárti egytk vezetőjével szemben érzett évtizedes gyűlölködése, mégis úgy befolyásolná, hogy a város közönségének világosan kifejezett akaratát ellenére, a hatvannégy százalékos többséggel elvetett álláspontot tartsa a helyesnek, úgy ez lehet dr. Gaál Endre privát véleménye, de mint a város lakos-

ságának bizalma folytán megválasztott kulturszenátorának nem. Dr. Gaál Endre igen szépen kifejezheti érveit Andor Zsigmond mellett a kávéházi törzsasztalnál, vagy a kaszinó pipázójában, csak éppen a bizottsági és a tanácsüléseken nem, mert ott már nyilatkozott maga a város közönsége is és ezzel a véleménnyel nem ellenkezhetik a kulturtanácsnok hivatalos véleménye.

A helyzet ma három hónap után kétségtelesen bonyolultabb, mint volt, amikor elindult utjára a lavina — jóvoltából bizonyos Nikolajoknak, akik *érthetetlen módon* Andor Zsigmond mellett foglaltak állást és azt akarják, hogy Vásárhelyen újabban elfogadott darabjaikat a szegedi színpadon is bemutassa az újpesti direktor. Ma azonban végre legalább némiképp tisztult a helyzet, mert az illetékes bizottság véleményét meghallhatta a polgármester és hisszük, hogy abból megalkotta magának véleményét a mesterségesen össze-vissza gubancolt színházi kérdésről. Tisztán láthatja, hogy a régi igazgató, Palágyi Lajos nem akarja tovább vezetni a színházat és most már csak azon dolgozik, hogy annak a kezébe játssa azt át, akitől többet remél kapni. Palágyi Lajostól ezt nem lehet rossz néven venni, de a városnak viszont édes kevés köze van Palágyi Lajos anyagi érdekeihez. Éppen ezért nem szabad beleegyezni abba sem, hogy Palágyi tovább vezesse a színház ügyeit, még ha meg is ígérné — ami most már föltétlenül valószínű — hogy operatársulatot szervez, mert ha meg is hagyná őt a tanács igazgatójának, ő csupán névleg vezetné az ügyeket, a valóságban pedig átadná a színházat annak, aki többet ígér érte. Palágyi Lajos megszegte a várossal kötött szerződését, így a város tanácsa ismét szabadon rendelkezhetik a város színházával és annak adhatja oda, aki arra a legérdemesebb. A polgármester és a tanács előtt a hétfői közgyűlés és a ma délutáni bizottsági ülés után világosan áll, hogy mit kell tenniük, hogy megfeleljenek a parlamentarizmus elvének és polgártársaik beléjük helyezett bizalmának, mert egyszer juthat ugyan ellenkezésbe a város magisztrátusa a közvéleménnyel — de másodszor már nem.

A kormánypart propagandája.

(A Szeged budapesti tudósítójától.) A kormánypart félhivatalos könyomatosa, a Magyar Országos Tudósító jelenti: A párt nagyszabású propaganda akciót kezd. A propaganda célja a párt vezérelveinek a választó közönséggel való megismertetése és terjesztése. A párt a propaganda akció kidolgozására bizottságot küldött ki, amely már elkészítette az akció programját és erről legutóbb, beszámol az egységes párt értekezletének.

Rubinek István a propaganda akció programjára vonatkozóan a következőket mondta:

— A propaganda három irányu. Elsősorban a sajtóban kívánunk cikkeket és felvilágosító közleményeket közzétenni, hogy feltárjuk az egységes párt politikai programját. Különösen a vidéki sajtóban óhajtunk elhelyezni ilyen felvilágosító cikkeket, másrészt pedig népszerű röpiratokat adunk ki. A harmadik módja a programnak gyűlések tartása. Ezek között szerepelnek elsősorban a képviselők beszámolóit, másrészt az egyes vidékeken a párt megalakulásával kapcsolatban arra használjuk fel az alkalmat, hogy a választókat felvilágosítsuk a párt céljairól és a kormány által már eddig is elért eredményekről.

A legitimisták a fajvédők ellen.

A legitimisták nagyszabású értekezletet tartottak csütörtök este, amelyen a legitimistapolitikának minden szávmottevő és Magyarországon tartózkodó exponense megjelent. Az

értekezlet a Szombathelyről felutazott Mikes püspök elnöklése alatt ment végbe. Jelenvolt Apponyi Albert gróf is és jelenvoltak az ellenzeki legitimista képviselők nagy számmal. Igen nagyjelentőségű elhatározásokat hoztak a fajvédőkkel szemben tanúsítható magatartásukat illetőleg. Éppen ezért érthető az a tény, hogy Friedrich Istvánt és a legitimistáknak hozzá hasonló, a fajvédőkhöz csatlakozó hivat meg sem hívták az értekezletre. Az értekezlet ugyanis megállapította, hogy a fajvédők mai propagandája és magatartása ártalmas a közrendre, amelynek végső biztosítását az értekezlet tagjai a tiszta legitimizmus helyreállításában látják és éppen ezért a jelenlévő képviselők foglalkoztak a fajvédőkkel szemben indítandó egységes eljárás kérdésében. Hir szerint a Mikes-féle értekezletet nem azért hívták egybe, mintha a legitimista-propagandát nagyobb erővel óhajtanák megidítani, hanem kizárólag azért, hogy megbeszéljék az államra olyan káros, határozottan szélsőséges irányú politikusok elleni teendőket. Ebben a tekintetben más politikai állásponton lévők is egy véleményen vannak velük.

Más jelentés szerint a pártönkivüli képviselők és pártönkivüli álló közéleti legitimista tényezők értekezlete súlyos megbélyegzése volt a fajvédők felforgató törekvésének. A legitimisták kifejezték adtak annak a meggyőződésüknek, hogy Bethlen István gróf külföldi misszióját megnehezíteni nem szabad és a gazdasági politikában is ke-